

OFISI YA RAISI, TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA

HALMASHAURI YA WILAYA YA MUFINDI

MTIHANI WA ROBO MUHULA, MACHI-2022

KISWAHILI KIDATO CHA PILI

MWONGOZO WA USAHIHISHAJI

1.

i	ii	iii	iv	v	vi	vii	viii	ix	x
A	D	B	C	C	C	C	D	B	C
Alama 10- 1@									

2.

i	ii	iii	iv	v
F	A	E	B	G
Alama 5- 1@				

3. a.

- i. Li- huonyesha uhusiano au kitenzi kishirikishi
- ii. Li- Huonyesha wakati uliopita.
- iii. Li- Huonyesha urejeshi.
- iv. Li- Kijenzi cha mzizi wa neno “lim” **(alama 5- 1 @)**
- v. Li-Kuamrisha jambo lifanyike.

b.

- i. Cheza- chezwa, chezeka
- ii. Lima- limia, limisha
- vi. Ruka- rukiana, rukishwa ” **(alama 5- 1 @)**
- iii. Kata- katia, katiana
- iv. Imba- imbika, imbia

4. a. Kutunga sentensi mbili kuondoa utata.

- i. –Mama amenunua kifaa cha kukunia nazi
- Mama amenunua mnyama wa kufuga
- ii. – Mzazi wake na Amina ameondoka
- Baba amepewa taarifa kuwa Amina ameondoka
- iii. – Mwajuma na Rama wametagizwa pamoja
- Mwajuma ameagizwa kitu na Rama

- iv. – Kaka amevunja kijiko anachomiliki yeye
 - Kaka amevunja kijiko cha mtu mwingine
- v. – Ali alipiga ngoma kwa niaba ya Asha
 - Ali alipiga ngoma ili Asha acheze/ kufurahi au Ali amepiga ngoma kumfurahisha Asha

(alama 5- 1 @)

b. Kuandika rejesta

- i. Hotelini: Mhudumu : Nani ameagiza wali kuku?
Mteja: Mimi hapa mama.
- ii. Sokoni: Karibuni wateja, mitumba bei sawa na bure.
- iii. Bandarini: Oya emu shusha yale makontena ya yule boshi wa Makambako.
- iv. Darasani: Nani hajakusanya zoezi la jana? Aje mbele haraka sana.
- v. Ndani ya basi: Konda: Abiria wote wanaoshukia stendi ya Igumbilo jiandeni kushuka.

(alama 5- 1 @)

5.

i	ii	iii	iv	v	vi	vii	viii	ix	x
SI KWEL	SI KWELI	SI KWELI	KWELI	SI KWELI	KWELI	SI KWELI	SI KWELI	SI KWELI	KWELI

(alama 10- 1 @)

6. a. Nomino- Marafiki, Mwanadamu

- b. Vitenzi- Kutuondolea, tuchague
- c. Vielezi- Shuleni, kazini, nyumbani
- d. Vivumishi- Wema, wabaya
- e. Viunganishi- Ili, na

(alama 5- 1 @)

7. Amani, Amina, Buriyani, Kafeli, Kaheshimu, Paroko, Roho, Tosha, Zainabu, Zaituni.

(alama 10- 1 @)

8. Maana ya;

- i. Tambiko ni tamaduni au mila inayohusisha utoaji wa kafara kwa mizimu.
- ii. Utani ni maneno yenye mzaha lakini yenye ukweli ndani yake.
- iii. Mafumbo ni tungo fupi ambazo huwa na maelezo yanaishia kwa swali na anayejibu huhitaji kufikiri ili kutoa jibu.
- iv. Wahusika ni watendaji katika kazi ya fasihi.

- v. Mandhari ni shemu/mahali ambapo matukio/matendo hutendekeza katika kazi ya fasihi.

(alama 10-2@)

9. a.

- i. Haba na haba hujaza kibaba
- ii. Fanya kazi kama mtumwa ili uishi kama mfale au Mchumia juani hulia kivulini.
- iii. Kidole kimoja hakivunji chawa au Umoja ni nguvu utengano ni udhaifu.
- iv. Haraka haraka haina Baraka.
- v. Uchungu wa mwana aujuaye mzazi.

(alama 5- 1 @)

- b. i. Mizungu ii. Tamthiliya iii. Majigambo iv. Hadithi v. Sanaa

(alama 5- 1 @)

10. Mwanafunzi aandike insha yenye maneno kati ya 150-200 kuhusu madhara ya ajira kwa watoto.

Utangulizi

Mwanafunzi aeleze maana ya ajira kwatoto.

Maana ya ajira kwa watoto yaweza kuwa ni kitendo cha kuwatumikisha watoto au kuwafanyisha kazi watoto walioko chini ya umri wa miaka 18.

(Mwanafunzi anaweza kuandika maana nyingine inayoendana na hiyo.)

Kiini.

Mwanafunzi aeleze madhara ya ajira kwa watoto.

Madhara kwa watoto yaweza kuwa

- Watoto kukosa elimu/masomo
- Watoto kukosa mda wa kucheza kama watoto wengine.
- Watoto kuzalilishwa na waajiri wao
- Watoto kuathirika kisaikolojia.
- Watoto kuathirika kiafya.

(Mwanafunzi anaweza kuandika madhara mengine yanayoendana na hayo)

Mwisho au hitimisho.

Mwanafunzi aandike hitimisho linaloendana na mada husika.

kwa mfano anaweza kuandika maoni au mapendekezo ya nini kifanyike kukomesha ajira kwa watoto.

Mgawanyo wa alama

- **kichwa cha insha (alama 1)**
- **Utangulizi (alama 1)**

- **Kiini cha insha. Mwanafunzi aandike angalu madhara matano(alama10)**
- **Mwisho/hitimisho (alama 1)**
- **Mpangilio mzuri wa insha (alama 2)**